

Klimarisiko

Klimarisiko er risiko for skader og tap som følge av endringer i klima og klimapolitikken. Klimarisiko består av fysisk risiko, overgangsrisiko og ansvarsrisiko. «Fysisk klimarisiko oppstår fordi det er usikkerhet om fremtidige klimaendringer, mens overgangsrisiko oppstår fordi det er usikkerhet knyttet til fremtidig samfunnsutvikling, klimapolitikk og teknologiutvikling»².

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har en direkte klimarisiko knyttet til egen drift, og en indirekte risiko knyttet til våre kunder, leverandører og forretningspartnere. Klimarisiko kan bidra til mulig økt kredittisiko; altså faren for tap for

banken som følge av at kunder ikke klarer å betale renter og avdrag eller oppfylle andre forpliktelser. Klimarisiko kan også påvirke banken på andre måter. Det er derfor viktig å kartlegge og styre klimarisikoen i våre porteføljer. Gjennom å gjøre våre kunder mer bevisste på klimarisiko kan vi også ha en positiv påvirkning og bidra til klimatilpassning i vårt markedsområde.

Fysisk klimarisiko

Risiko for økonomiske konsekvenser av fysisk skade som følge av klimaendringer, for eksempel skade på eiendeler. Kilder til fysisk klimarisiko kan for eksempel være økt nedbør, flom, ras og stigende havnivå. Fysisk risiko inndeles i to grupper; akutt og kronisk, der akutt knytter seg til konsekvensene av ekstreme værhendelser, mens kronisk gjelder konsekvensene av de mer gradvise endringene som økt tørke.

Overgangsrisiko

Økonomisk risiko knyttet til overgangen til lavutslippssamfunnet, for eksempel som følge av endrede kundepreferanser, teknologiendringer eller myndighetskrav. Kilder til overgangsrisiko kan for eksempel være strengere klimakrav og inntreden av ny teknologi.

Ansvarsrisiko

Erstatningskrav knyttet til beslutninger eller mangel på beslutninger som kan knyttes til klimapolitikk eller klimaendringer.

Styring av klimarelaterte risikoer og muligheter

Styrets oppsyn med klimarelaterte risikoer og muligheter

Styret er ansvarlig for å fastsette strategi, mål, policy og risikotoleranse for bærekraftisiko. Styret skal også påse at selskapet har tilstrekkelig styring og kontroll av bærekraftisiko. Følgende system er etablert for å ivareta styrets oppsyn med klimarelaterte risikoer og muligheter:

- Styret behandler årlig forslag til revidering av policyen for bærekraft som er det overordnede styringsdokumentet om bærekraft i konsernet. Policyen legger føringer for arbeidet, herunder mål, organisering og ansvarsforhold, samt risikostyring.
- Det gjøres en årlig, overordnet risikokartlegging av bærekraftområdet med tilhørende kontrolltiltak.
- Det gjennomføres årlig en dobbel vesentlighetsana-

lyse for å identifisere vesentlige påvirkninger, risikoer og muligheter i bærekraftarbeidet. Styret behandler en rapport om analysen.

- Styret behandler kvartalsvis en bærekraftrapport som gir informasjon om framdrift i arbeidet og utviklingen i de viktigste bærekraftrisikoene.
- Bærekraft er også inkludert i den kvartalsvise rapporteringen fra Risikostyring og Compliance til styret der det er relevant.
- Styret behandler også den årlige, eksterne bærekraftrapporten der klimarelaterte risikoer og muligheter inngår.
- Styret behandler klimarisiko som en driver til øvrige risiki ved behandling av konsernets ICAAP-prosess. ICAAP er en vurdering av samlet kapitalbehov i banken.

² Kilde: «Klimarisiko og Oljefondet» s 34, Regjeringen.no

Ledelsens rolle i vurdering og håndtering av klimarelaterte risikoer og muligheter

Administrerende direktør har overordnet ansvar for det daglige arbeidet med bærekraft og skal påse at konsernet iverksetter policy for bærekraft. Banksjef Organisasjon og utvikling har ansvaret for bankens arbeid med bærekraft, herunder etterlevelse av bankens policy for bærekraft, strategi- og utviklingsarbeid, organisering, kompetanseutvikling og overordnet virksomhets- og risikostyring.

Banksjef Økonomi/Finans har blant annet ansvar for gjennomføring og videreutvikling av selskapets eksterne bærekraftsrapportering etter regnskapsloven, og for sammenstilling, analyse og tilgjengeliggjøring av bærekraftsdata til bruk i rapportering, utviklingsarbeid og virksomhets- og risikostyring.

I tillegg har Banksjef Risikostyring og Compliance, Banksjef Marked og kommunikasjon, Banksjef Personmarked og Banksjef Bedriftsmarked roller og ansvar knyttet til bærekraft og håndtering av bærekraftsrisiko. Fagsjef bærekraft har ansvar for å bidra til videreutvikling av bankens bærekraftarbeid med særlig vekt på strategi, kompetanse og rapportering.

Det er etablert et bærekraftforum i banken som skal bidra til informasjonsdeling og koordinering. I tillegg har alle ledere med personalansvar og alle medarbeidere et ansvar for å bidra i bærekraftarbeidet.

Følgende system er etablert for å ivareta ledelsens rolle i vurdering og håndtering av klimarelaterte risikoer og muligheter:

- Arbeidet med bærekraft er forankret i bankens ledergruppe.
- Ledergruppen forbereder revidering av policy for bærekraft, ICAAP-rapporteringen og andre saker til styret vedrørende klimarisiko og bærekraft.
- Ledergruppen og øvrig ledelse i banken er involvert i arbeidet med dobbel vesentlighetsanalyse der klimarelaterte risikoer og muligheter inngår.
- Ledergruppen behandler kvartalsrapporter om bærekraft.
- Identifisering, vurdering og dokumentering av bærekraftsrisiko inngår i risikokartlegginger i banken og også ved implementering av nye systemer, tjenester, produkter og prosesser. For de største risikoene som vurderes, skal det legges en strategi for videre utvikling og gjøres en vurdering av tilhørende kontrolltiltak.
- I alle kredittsaker i bedriftsmarkedet skal det gjøres en vurdering av ESG- og klimarisiko.
- Bankens bærekraftforum skal gi ledergruppa innspill i strategiske og prinsipielle bærekraftsspørsmål.

Prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelatert risiko

Bærekraft i kredittprosesser i bedriftsmarkedet

Vi finansierer ikke prosjekter knyttet til våpen, kull, pornografi eller uregulert kryptovaluta. Våre kunder skal operere innenfor norske lover, og i bærekraftsperspektivet vektlegges særskilt lover knyttet til beskatning, arbeidsmiljø, diskriminering og forurensning. Kunder som opererer i strid med lover eller allment etisk problematisk virksomhet, skal ikke innvilges kreditt.

I alle kredittsaker skal det gjøres en vurdering av ESG- og klimarisiko. Vurderingen skal være risikobasert og tilpasset segmentet kunden tilhører. Hensikten er å vurdere hvordan kredittrisikoen påvirkes når det gjelder betjeningsevne, verdi av sikkerheter og omdømme. Banken benytter en egen modul for vurdering av ESG- og klimarisiko i kredittsaker for kredittengasjementer av en viss størrelse. For mindre kunder gjør rådgiverne en overordnet vurdering av om virksomheten er utsatt for negative effekter som følge av klimarelaterte endringer, brudd på menneskerettigheter eller økonomisk kriminalitet.

Vi har etablert retningslinjer og krav for innhenting av energiklasse og energiattest for næringseiendomsobjekter som finansieres av banken, og dette er dokumentasjon som innhentes i forbindelse med innvilgelse eller refinansiering av lån og kreditter. Energiklasse og energitiltak vurderes som det vesentligste området hvor banken kan være en pådriver i omstillingen til et lavutslippssamfunn. Fra 2025 har vi satt mål om volumvektet andel av utlånsporteføljen til næringseiendom hvor det er krav om energimerking. Det er et mål å øke andelen energimerkede næringsbygg vesentlig.

Vi har som policy at vi skal delta og være en pådriver i samarbeid med SpareBank 1-alliansen om implementering av hensiktsmessig verktøy for vurdering av klima- og miljørisiko, herunder overgangsrisiko, i våre kredittsaker.

Bærekraft i kredittprosesser i personmarkedet

Innen personmarkedet vil vi i 2025 fortsette arbeidet med å få inn vurderinger av ESG-kriterier i utlån og finansieringsløypene. Banken har etablert mål for volumvektet andel energimerkede boligeiendommer i utlånsporteføljen. Hensikten med dette er å være en pådriver for at boliger energimerkes da dette gir oss muligheten til å bidra med rådgivning og finansieringsløsninger som bygger opp under omstillingen til et lavutslippssamfunn.

Klimarisiko i bankens markedsområde

Bankens hovedmarkedsområde er innenfor de seks kommunene, Ringerike, Gran, Jevnaker, Nittedal, Hole og Lunner.

Norsk klimaservicesenter har laget klimaprofiler som oppsummerer hvilke utslag klimaendringene kan gi fram

mot slutten av århundret i norske fylker. Profilene er basert på et scenario der de globale klimagassutslippene fortsetter i samme takt som de har gjort de siste tiårene.

Norsk klimaservicesenter peker på følgende fysiske klimarisikoer for kommunene i vårt markedsområde³:

Sannsynlig økning	
Ekstrem nedbør (Buskerud, Oppland, Akershus)	«Det forventes at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann».
Regnflom (Buskerud, Oppland, Akershus)	«Det forventes flere og større regnflommer, og i mindre bekker og elver må man forvente en økning i flomvannføringen».
Jord- flom- og sørpeskred (Buskerud, Oppland, Akershus)	«Økt fare som følge av økte nedbørmengder».
Stormflo (Buskerud, Akershus)	”Som følge av havnivåstigning forventes stormflonivået å øke.”
Mulig sannsynlig økning	
Tørke (Buskerud, Oppland, Akershus)	«Det forventes små endringer i sommernedbør» i Buskerud og Akershus, og økt sommernedbør i Oppland. Høyere temperaturer og økt fordamping gir økt fare for tørke om sommeren i alle fylkene.
Isgang (Buskerud, Oppland)	«Kortere isleggingssesong, hyppigere vinterisganger samt isganger høyere opp i vassdragene enn i dag». For Akershus er faren for isgang sannsynlig uendret eller mindre enn i dag, på grunn av kortere isleggingssesong og mindre ismengder.
Snøskred (Buskerud, Oppland)	«Med varmere og våtere klima vil det oftere regne på snødekt underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred og øke faren for våtsnøskred i skredutsatte områder».
Kvikkleireskred (Buskerud og Akershus)	«Økt erosjon som følge av kraftig nedbør, og økt flom i elver og bekker, kan utløse flere kvikkleireskred».

³ Kilde: Norsk Klimaservicesenter

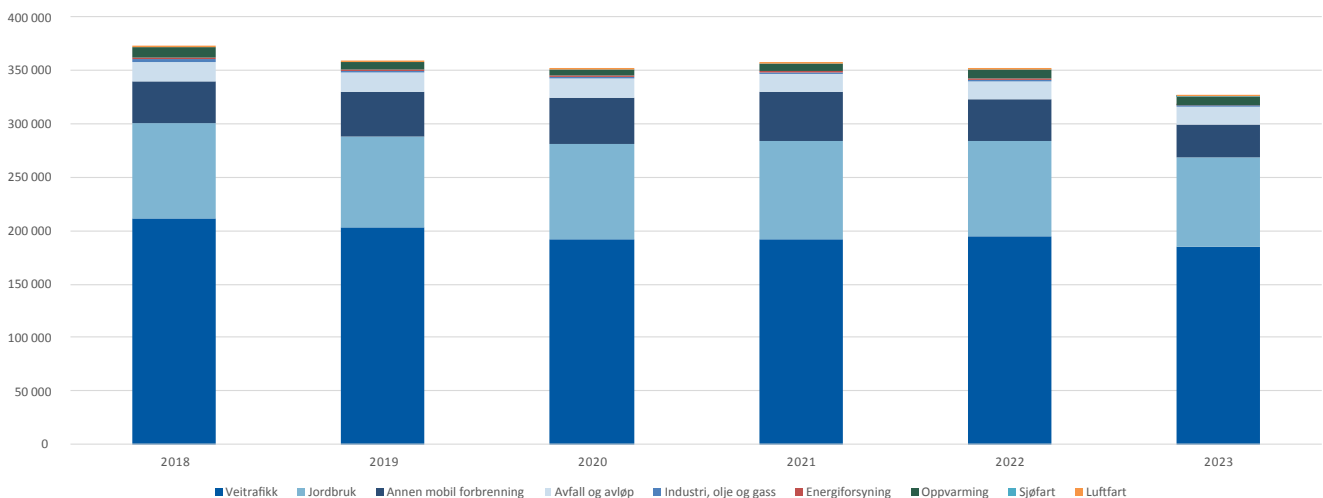
Dette beskriver forventet utvikling i fysisk klimarisiko i vårt markedsområde på lang sikt. I neste delkapittel kan du lese om hvordan vår utlånsportefølje er påvirket av fysisk klimarisiko per nå.

Ifølge Miljødirektoratets beregninger, var det direkte utslippet fra bankens markedsområde i 2023 på 326.263 tonn CO₂-ekvivalenter, ned 7 prosent fra 2022. Tallene for 2023

er de nyeste tilgjengelige. Utslippene stammer hovedsakelig fra veitrafikk som står for om lag 57 prosent av utslippene. Utslipp fra jordbruk står for 26 prosent.

Utslippene sier både noe om mulige overgangsriskoer for næringslivet i vårt område, men viser også en mulighetsside; i hvilke bransjer kan endringstiltak ha størst utslippsreduserende effekt.

Samlet, direkte klimagassutslipp i kommunene i bankens markedsområde
Tonn CO₂-ekvivalenter (Kilde: Miljødirektoratet)

Kilde: Sammenligne klimagassutslippene i flere kommuner - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no)

Klimarisiko i bankens utlånsportefølje

Bankens utlånsportefølje inkl. kredittselskaper består av 65 prosent utlån til personmarkedet og 35 prosent utlån til bedriftsmarkedet, jf. note 8 til årsregnskapet. Utlån til personmarkedet er hovedsakelig til boligformål.

Fysisk klimarisiko

Banken identifiserer pantesikkerheter i utlånsporteføljen som er utsatt for fysisk klimarisiko basert på informasjon fra Eiendomsverdi som har sammenstilt offentlig tilgjengelige data. Nedenfor gis en status per 31.12.24 over våre panteobjekter i eiendom. Vi stiller krav om at panteobjekter vi finansierer er forsikret.

Kvikkleire

Informasjon fra NVE viser at om lag 3,5 prosent av vårt totale utlånsvolum knyttet til pantesikkerhetene er utsatt for økt risiko knyttet til kvikkleire. Dette omfatter eiendommer med lav, middels og høy faregrad. De fleste har lav risiko, og kun om lag 0,1 prosent av alle pantesikkerhetene er vurdert å ha høy risiko for kvikkleire. 96,5 prosent av panteobjektene har ukjent kvikkleire-risiko. Det kan innebære at det ikke er kvikkleire-risiko, eller at risikoen ikke er kartlagt. Sammenlignet med 2023 er mer kartlagt, noe som resulterer i 0,2 prosentpoeng øking i pantesikkerhetene som er utsatt for økt risiko.

Snø- og steinskred

Om lag 1,5 prosent av vårt totale utlånsvolum knyttet til bankens panteobjekter ligger innenfor soner med fare for snø- og steinskred; aktsomhetsområde. 4,3 prosent

av pantesikkerhetene er vurdert å ikke ha økt risiko for snø- og steinskred, mens den største delen, 94,2 prosent er ikke kartlagt. I forhold til 2023 er mer kartlagt, noe som resulterer i 0,6 prosentpoeng øking i pantesikkerhetene som ligger i et aktsomhetsområde, og en reduksjon på 0,3 prosentpoeng av pantesikkerhetene som er vurdert å ikke ha økt risiko.

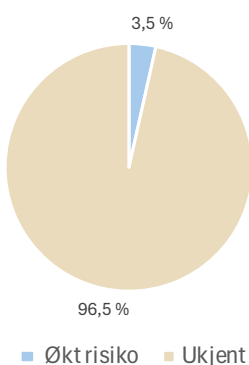
Flom

Om lag 4,3 prosent av vårt totale utlånsvolum knyttet til pantesikkerhetene er utsatt for økt flomfare. Dette omfatter 10, 20, 50, 100, 200, 500 og 1000-årsflom. 11,2 prosent av pantesikkerhetene er vurdert å ikke ha økt risiko for flom, 10,3 prosent ligger i aktsomhetsområde og hele 74,2 prosent er ikke kartlagt for denne fysiske klimarisikoen. I forhold til 2023 er mer kartlagt, noe som resulterer i 3,2 prosentpoeng øking i pantesikkerhetene vurdert å ikke ha økt risiko for flom, 0,8 prosentpoeng øking i pantesikkerhetene som er utsatt for økt flomfare, og en reduksjon på 3,4 prosentpoeng for pantesikkerhetene som ligger i aktsomhetsområde. De fleste pantesikkerhetene er altså flyttet fra aktsomhetsområde til ingen økt risiko.

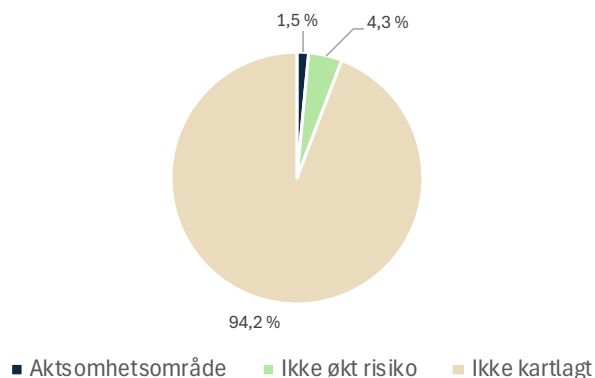
Løsmasserskred

Om lag 0,9 prosent av vårt totale utlånsvolum knyttet til pantesikkerhetene har økt risiko for store fjellskred. Om lag 4,8 prosent har ikke økt risiko og den største delen, 94,2 prosent er ikke kartlagt. I forhold til 2023 er mer kartlagt, noe som resulterer i 0,2 prosentpoeng øking i pantesikkerhetene som er vurdert å ikke ha økt risiko.

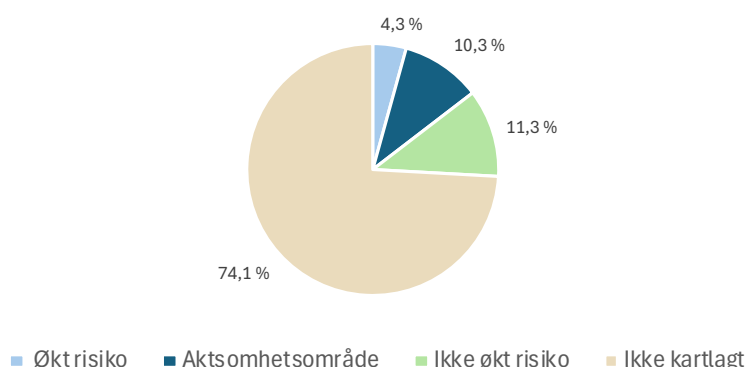
Kvikkleire

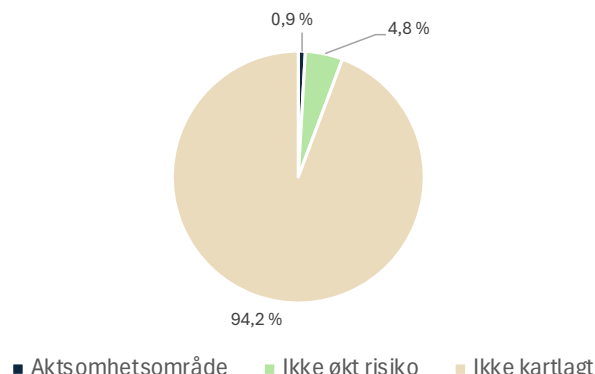
Snø-og steinskred

Flom

Løsmasserskred

Samlet viser tilgjengelige data at utlånsporteføljen i relativt liten grad er utsatt for fysisk klimarisiko, men at mye fortsatt er ukjent eller ikke kartlagt.

Alvorlige hendelser med akutt fysisk klimarisiko er dramatiske for samfunnet, bedriftene og enkeltpersonene som berøres. Det fikk vårt markedsområde erfare da ekstremværet «Hans» traff oss med enorme nedbørsmengder i august 2023. Flere tusen innbyggere fikk beskjed om å evakuere husene sine, og det oppsto en rekke skader. Samtidig viste denne dramatiske hendel-

sen også en god beredskap hos sentrale og lokale myndigheter, frivillige, privatpersoner og bedrifter i samspill, noe som trolig reduserte skadene.

Vår erfaring så langt er at dette ekstremværet ikke har økt bankens kredittrisiko og vi har ikke avdekket kredittengasjement som er tapsutsatt som følge av ekstremværet. Imidlertid har «Hans» bidratt til noe redusert lønnsomhetsprovisjon fra Fremtind forsikringsselskap som følge av skader, jf. note 18 til regnskapet.

Datakvalitet

Vi har per nå ikke fullgod kvalitet på datagrunnlaget for vurdering av fysisk klimarisiko i våre porteføljer. For eksempel har om lag 97 prosent av pantesikkerhetene ukjent status for kvikkleirefare, og om lag 74 prosent

er ikke kartlagt for flomfare. Vi er i stor grad avhengige av at offentlige myndigheter utfører flere kartlegginger om fysisk klimarisiko for at datakvaliteten skal bli bedre.

Overgangsrisiko

For boliglånsporteføljen er overgangen til et lavutslippssamfunn blant annet knyttet til energieffektivitet i boligen. I kapittelet om finansierte klimagassutslipp fra bankens porteføljer omtales dette nærmere. I kapittelet om produkter og tjenester med fokus på bærekraft står det mer om våre produkter og tjenester knyttet til boliger.

Bankens utlånsportefølje i bedriftsmarkedet består i hovedsak av lån til små og mellomstore foretak lokalisert

i Ringerike og Hadelandsregionen innenfor bransjene eiendom og eiendomsutvikling, bygg- og anleggsvirksomhet, og landbruk.

Bankens utlån til næringsdrivende (inkludert lån overført til SpareBank 1 Næringskreditt) utgjør 12,5 mrd. kroner, hvorav utlån til omsetning og drift av eiendommer utgjør 57 prosent av porteføljen, jf. note 8 i regnskapet. Nedenfor omtales bærekraftsrisikoen innen de tre næringene hvor banken har størst eksponering; omsetning og drift av eiendommer, primærnærings og bygg og anlegg.

Bærekraftstrisiko innen omsetning og drift av eiendommer (57 % av BM-porteføljen*)

Kundenes virksomhet innen omsetning og drift av eiendommer kan påvirkes av blant annet følgende bærekraftstrisiko:

- Økt sannsynlighet for ekstremvær kan påvirke verdien av eiendommene og øke sannsynligheten for fysiske skader
- Økt etterspørsel etter energieffektive leieobjekter kan påvirke verdien av eksisterende bygningsmasse
- Endrede krav og forventninger med hensyn til biodiversitet i byggeprosjekter

Banken har i sitt arbeid mot kunder innen næringen et særlig fokus på etterlevelse av arbeidsrettsregler, skatte- og avgiftsregler, og forebygging av hvitvasking. I tillegg jobber vi for å avdekke og styre overgangsrisiko knyttet til energieffektivitet. Et tiltak er å kartlegge og øke andelen energimerkede næringsbygg i porteføljen. Dette skal sette oss i stand til å styre risiko og være en god rådgiver for kundene innen bransjen.

Bærekraftstrisiko innen landbruk og skogbruk (11 % av BM-porteføljen*)

Bankens portefølje innen primærnæringen består hovedsakelig av utlån til landbruk og skogbruk. Kundenes virksomhet innen næringen kan påvirkes av blant annet følgende bærekraftstrisiko:

- Sannsynlig økning i ekstrem nedbør kan påvirke avlinger
- Mulig sannsynlig økning i fare for tørke om somrene kan påvirke avlinger
- Strengere reguleringer knyttet til utslipp, biodiversitet, arealbruk etc. kan påvirke driften
- Endret forventning fra konsumenter med økt fokus på redusert konsum av kjøtt og på økologiske produkter kan påvirke driften

Landbruket i vår region har vært utsatt for flere værhendelser, både tørkeperioder og nedbør/flom i løpet av de siste ti årene. For eksempel tørkesommeren 2018. Banken har så langt ikke opplevd tap knyttet til slike ekstremværehendelser.

Banken har i sitt arbeid mot kunder innen næringen et særlig fokus på etterlevelse av arbeidsrettsregler, skatte- og avgiftsregler, og forebygging av hvitvasking. Vi vil fremover jobbe for å kretsamle ressurser i vårt konsern for å sikre fortsatt god rådgivning og risikohåndtering knyttet til kunder i primærnæringen.

Bærekraftstrisiko innen bygg og anlegg (14 % av BM-porteføljen*)

Kundenes virksomhet innen bygg og anlegg kan påvirkes av blant annet følgende bærekraftstrisiko:

- Økt sannsynlighet for ekstremvær kan øke risikoen for fysiske skader på anleggsvirksomheten
- Endret krav til utslipp ved anleggsvirksomhet, herunder krav til fossilfrie anleggsplasser
- Endret krav og forventninger til hensyn til biodiversitet i byggeprosjekter

Banken har i sitt arbeid mot kunder innen næringen særlig oppmerksomhet på etterlevelse av arbeidsrettsregler, skatte- og avgiftsregler, og forebygging av hvitvasking. Vi har fokus på bærekrafttema i vår dialog med kunder i denne bransjen, for eksempel utslippsfri byggeplass, innleid arbeidskraft og avfallshåndtering.

* (inkl. næringskreditt)

I alle kredittsaker skal det gjøres en vurdering av ESG- og klimarisiko. Dette er nærmere omtalt i kapitlet Bærekraft i kredittprosesser i bedriftsmarkedet. Et viktig risikoreduserende tiltak for å håndtere de identifiserte risikoene er å bygge og spisse bærekraftkompetanse

hos våre bedriftsrådgivere. I innledningen i kapittel om klima og miljø og i delkapittel om produkter og tjenester med fokus på bærekraft, står det mer om hvordan vi ønsker å bidra til omstilling hos våre bedriftskunder.